«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор Національного університету

«Одеська юридична академія»

Тодошак О. В. _____

«___» _____ 2024 р.

ВИСНОВОК

Національного університету «Одеська юридична академія» щодо дисертації Онищенка **Олександра Олексійовича на тему «Політичні технології сучасних виборчих кампаній в Україні: тенденції, специфіка та перспективи впровадження»», поданої на здобуття наукового ступеня** доктора філософії в галузі **знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»** за спеціальністю 052 **«Політологія», затвердженої Вченою радою** Національного університету **«Одеська юридична академія» 2 грудня 2020 року, протокол № 3**

Витяг

з протоколу **засідання фахового семінару кафедри політичних** теорій Національного **університету «Одеська юридична академія» № 1 від 26 червня 2024 року**

Присутні:

завідуюча кафедри політичних теорій, д.і.н., професор Кормич Л.І. – **науковий керівник;**

професор кафедри політичних теорій, д.політ.н., професор Мамонтова Е.В.;

професор кафедри політичних теорій, д.політ.н., професор Яковлев Д.В.;

професор кафедри політичних теорій, д.політ.н., професор Вітман К.М.;

доцент кафедри політичних теорій, к.політ.н., доцент Завгородня Ю.В.;

доцент кафедри політичних теорій, к.політ.н., доцент Козьміних А.В.;

доцент кафедри політичних теорій, к.політ.н., доцент Краснопольська Т. М.;

доцент кафедри політичних теорій, к.і.н., доцент Сушко А.І.;
доцент кафедри політичних теорій, доктор філософії (PhD) з політології Прохоренко А.М.,
аспірант кафедри політичних теорій Онищенко О.О.;
старший лаборант кафедри політичних теорій Бобко М.І.

З присутніх – 4 доктори наук, 4 кандидати наук, 1 доктор філософії (PhD) з політології – фахівці за профілем поданої на розгляд дисертації.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження Онищенка О.О. на тему «Політичні технології сучасних виборчих кампаній в Україні: тенденції, специфіка та перспективи впровадження», поданого на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія» щодо рекомендації для розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Слухали:

Доповідь здобувача ступеня вищої освіти доктора філософії Онищенка О.О. на тему «Політичні технології сучасних виборчих кампаній в Україні: тенденції, специфіка та перспективи впровадження», поданої на здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія».

Доповідач обґрунтував актуальність теми дослідження, визначив мету, завдання, методологію, визначив об'єкт та предмет дослідження, виклав основні наукові положення та висновки, сформульовані в процесі проведеного дослідження, вказав науково-практичну значимість роботи.

Обґрунтовуючи вибір дисертаційного дослідження, здобувач зазначає, що одним з найбільш складних та комплексних питань сучасного політичного процесу в світі є постійне проведення виборчих кампаній, зокрема й в Україні, що і обумовлює актуальність обраної теми. Саме тому політичні технології, які використовуються під час виборчих кампаній - виконують роль головного інструментарію сучасних виборчих змагань, а тому викликають неабиякий інтерес зі сторони наукового співтовариства й вимагають подальшого наукового аналізу й теоретичного обґрунтування.

Сьогодні політичні технології є невід'ємною складовою будь-якої виборчої кампанії України, адже саме вони виконують найрізноманітніші функції: від мобілізації виборців до формування політичного імідж та створення бренду. Таким чином, політичні технології впливають на формування громадської думки, а тому використовуються, як інструменти досягнення власної мети.

Актуальність дослідження впливу політичних технологій на процеси трансформації виборчих кампаній в Україні є вкрай важливими сьогодні, адже Україна, як держава в своєму розвитку вже пройшла крізь ряд етапів становлення та фундаментальних змін власної соціально – політичної системи, а тому дослідження впливу технологій на українське суспільство та соціокультурний ландшафт є необхідним кроком в рамках створення

сучасної української – постмодерної нації, що вимагає подальшого наукового аналізу та обґрунтування.

В сучасному світі глобалізація невпинно впливає на суспільно – політичні процеси, поширюючи певні тенденції та явища. Для України глобалізація також має значний вплив, як і для інших країн світу. Особливо це стосується сфери політичних технологій, де тенденції змінюються дуже швидко, а пов'язано це насамперед із динамічним розповсюдженням Інтернет – мережі та глобальною технологізацією світу.

Наразі людство розвивається в цифрову епоху, де інформаційні технології та соціальні мережі займають все більш важливе місце в суспільній свідомості. Сьогодні важко переоцінити вплив Інтернет - мережі на світові процеси трансформації, адже нові (цифрові) канали суспільного звязку, змінюють не тільки систему суспільних відносин, але й політичні інститути й державні структури. З огляду на це, виборчі кампанії теж мають пристосовуватися до динамічних змін, а тому вимагають залучення найсучасніших технологічних інновацій. Саме тому використання політичних технологій в сучасних виборчих кампаніях потребує системного переосмислення й кардинальної зміни підходів в контексті глобальної інформатизації та технологізації світу.

Глобальне розповсюдження Інтернет – мережі й подальший розвиток цифрових технологій призвів до кардинальних змін в багатьох сферах суспільного життя, зокрема й в суспільно – політичній. Так, світова технологізація створила умови за яких старі електоральні методи боротьби виявилися недієвими й менш ефективними, а тому це призвело до появи нових політичних технологій, які спираються на цифрові досягнення сьогодення: використання соціальних мереж у виборчих кампаніях, введення блогу як нової сфери комунікації між органами державної влади та громадянським суспільством, використання інформаційних технологій як нової форми агітації, використання Digital PR для формування політичного іміджу та партійного бренду тощо. Таким чином, поява глобальних цифрових технологій створює не тільки нові суспільні можливості, але й формує подальші загрози й виклики, які необхідно дослідити й проаналізувати для вироблення найефективніших шляхів їх подолання.

Інформаційні технології також невпинно вплинули на трансформацію виборчих кампаній й в Україні. Сьогодні в українському політичному процесі поступово змінюються пріоритети й стандарти ведення виборчої боротьби. Українські політики все частіше орієнтуються на використання сучасних, цифрових технологій та поступово відходять від методів «тіньової» боротьби, адже саме інформаційні технології довели свою ефективність в боротьбі за голоси виборців.

Виходячи з обґрунтованого вище, можна зазначити, що дослідження політичних технологій в сучасних виборчих кампаніях України дасть змогу встановити, яке значення відіграють технології в контексті трансформації політичного процесу світу й України, а також допоможуть проаналізувати їх вплив на динаміку електоральних змагань сьогодення. Таким чином,

дослідження політичних технологій відкриває широкі можливості для аналізу й подальшого реформування як виборчих кампаній, так і політичної системи в цілому, а тому вони й отримують наукову актуальність.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана в рамках наукових досліджень Національного університету «Одеська юридична академія», у контексті теми: «Правове та соціальне життя України у людиноцентристському вимірі в цифрову еру» на 2021–2025 рр. (державний реєстраційний номер 0122U000266), а також у межах плану науково-дослідницької роботи кафедри політичних теорій факультету психології, політології та соціології Національного університету «Одеська юридична академія» – «Людиноцентристський вимір політики в умовах цифрових трансформацій».

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає у комплексному аналізі політичних технологій, що використовуються в сучасних виборчих кампаніях України, й дослідженні головних тенденцій використання інноваційних технологій в світовому політичному процесі та обґрунтуванні перспектив їх впровадження в українському політичному процесі.

Реалізація поставленої мети зумовила вирішення наступних дослідницьких **завдань:**

- проаналізувати понятійно – категоріальний апарат політичних технологій;
- охарактеризувати головні теоретичні підходи щодо сутності політичних технологій;
- розглянути технології «іміджмейкінгу» та дослідити їх вплив на сучасні електоральні процеси;
- дослідити використання технологій Digital PR та обґрунтувати їх значимість при формуванні політичного бренду ;
- проаналізувати специфіку створення політичного іміджу в сучасних виборчих кампаніях України;
- розкрити поняття інформаційних технологій та інформаційного суспільства;
- дослідити вплив інформаційних технологій на політичні процеси сучасності;
- проаналізувати трансформацію виборчих стратегій в умовах глобального розповсюдження Інтернет – мережі;
- дослідити значення соціальних мереж в контексті головної форми комунікації з виборцями сучасності;
- проаналізувати вплив інформаційно – культурного чинника доби постмодерну на політичні процеси;
- визначити головні напрямки розвитку політичних технологій в умовах розповсюдження штучного інтелекту;

Об'єкт дослідження є – політичні технології як суспільно – політичне явище.

Предмет дослідження – застосування політичних технологій як механізмів регулювання сучасних виборчих кампаній України.

Методи дослідження були визначені метою, завданнями та складністю дисертаційного дослідження. В основі дослідження лежать як загальнонаукові, так і спеціально – наукові методи пізнання. Використання методу системного аналізу у дисертаційному дослідженні дозволило проаналізувати основні характеристики політичних технологій, як складової частини суспільно – політичного явища України. Порівняльний метод використовувався для аналізу зіставлень методів ведення виборчих кампаній світу та України та особливостей використання політичних технологій в різних країнах. Для комплексної характеристики сучасних виборчих кампаній України необхідно було залучення методу аналізу документів, що допоміг дослідити ряд офіційних документів, законів та політичних програм на основі яких робилися наукові висновки та припущення. Під час дисертаційного дослідження використовувався історичний метод наукового пізнання, який дозволив відслідкувати розвиток виборчих кампаній України в ретроспективі та зробити науковий висновок, щодо їх еволюції.

При дослідженні політичної символіки у виборчих кампаніях України було використано метод символічного аналізу. Для аналізу порівняння виборчих кампаній у різних країнах світу з метою виділення схожих і відмінних політичних технологій з Україною було залучено метод компаративістського аналізу. При вивченні конкретних виборчих кампаній та задля загального розуміння їх наслідків для політичної системи України було використано метод «кейс – стаді».

Дослідження різноманітних політичних систем та аналіз їх функцій та взаємодій між ними вимагав використання структурно – функціонального підходу. При розгляді сучасних виборчих кампаній України використовувався також системний підхід, задля розуміння внутрішньої логіки ведення кампанії та аналізі взаємозв'язків між її елементами.

Також при роботі з дисертаційним дослідженням було використано ряд практичних методів пізнання, таких як контент – аналіз, спостереження, оцінка політичних програм, аналіз соціальних мереж, аналіз історичних джерел, метод вторинного аналізу соціологічних даних на основі яких були зроблені наукові висновки та припущення. Аналіз широкого кола джерел інформації із використанням як загальних, так і спеціальних наукових методів пізнання дозволив зробити висновки, які зумовили наукову новизну дослідження.

Отримані результати мають **наукову новизну** та конкретизуються у таких положеннях:

уперше:

Досліджено вплив інформаційно – культурного чинника доби постмодерну на політичні процеси сучасності. Проаналізована трансформація політичних технологій в контексті розвитку нових викликів та загроз доби постмодерну.

Розглянуто формування цифрової ідентичності людини в контексті технологізації суспільно – політичних процесів сучасності. Проаналізовані головні тенденції політичних технологій в умовах розвитку штучного інтелекту. Виділені головні «ШІ» - технології, які мають найбільший потенціал для використання під час виборчих кампаній майбутнього і сьогодення.

Досліджено значення чат – ботів для виборчих кампаній сьогодення й майбутнього.

уточнено та вдосконалено:

Теоретичний зміст поняття «політичні технології» в умовах глобальної «інформатизації» та «діджеталізації»;

Співвідношення дефініцій «політичні» та «виборчі» технології в контексті їх взаємозв'язку;

Розуміння специфіки формування політичного іміджу в сучасних виборчих кампаніях України;

Визначення співвідношення понять «бренд» та «імідж» в контексті формування образу політичного діяча;

набуло подальшого розвитку:

Дослідження теоретичних підходів, які найбільш комплексно розкривають значення політичних технологій;

Характеристика сучасних технологій «іміджмейкінгу» та результати їх впливу на електоральні кампанії;

Значення соціальних мереж для виборчих кампаній, як головного інструменту комунікації з виборцями;

Дослідження впливу Інтернет – мережі на виборчі кампанії сучасності.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що викладені в дисертаційній роботі положення можуть бути використані в експертній роботі з метою подальшого дослідження політичних технологій у виборчих кампаніях України та світу, при аналізі електоральних змагань, при розкритті значення цифрових технологій для суспільно – політичних процесів сучасності.

Викладені положення дисертаційної роботи можуть використовуватися в науково – дослідній діяльності для подальшого дослідження застосування політичних технологій під час виборчих кампаній; в науковому та навчальному процесі для викладання спецкурсів політології за тематикою даного дослідження; в практичній політичній діяльності – для політтехнологів, політичних консультантів, спеціалістів з політичної комунікації – для отримання систематичних, практичних та теоретичних знань та навичок за даною тематикою.

Апробація матеріалів дисертації. Основні результати дисертаційного дослідження були представлені на таких наукових та науково-практичних конференціях: Міжнародна науково – практична конференція «Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру» (м. Одеса, 2021 р.); Міжнародна науково – практична конференція «EUROPEAN SCIENTIFIC DISCUSSION» (Рим, Італія, 2021 р.); II

Міжнародна науково – практична Інтернет конференція «Сучасні політичні процеси: глобальний та національний виміри» (м. Одеса, 2022 р.); Міжнародна науково – практична конференція «Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття» (м. Одеса, 2022 р.); Міжнародна науково – практична конференція «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень» (м. Одеса, 2023 р.); Міжнародна науково – практична конференція «Європейські орієнтири розвитку України: науково – практичний вимір в умовах воєнних викликів» (м. Одеса, 2024).

Публікації. Результати дисертаційного дослідження представлено у 4 статтях у наукових фахових виданнях, затверджених МОН України, а також у 7 тезах доповідей на наукових та науково-практичних конференціях.

Структура роботи зумовлена логікою дослідження, що випливає з його мети і основних завдань. Дисертаційна робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел загальною кількістю 217 та додатків.

По закінченню доповіді Онищенка О.О. присутніми поставлені такі запитання:

Професор кафедри політичних теорій, д.політ.н., професор Мамонтова Е.В. запитала, які основні виклики стоять перед політичними технологіями сьогодення у контексті забезпечення прозорості та демократичності в сучасних виборчих процесах України?

Онищенко О.О. відповів, що сучасні політичні технології, хоча й пропонують нові можливості для залучення виборців і покращення комунікації, але й також потребують належного регулювання та заходів щодо забезпечення прозорості, конфіденційності та демократичного характеру виборчих процесів. Саме тому, в сучасних виборчих процесах України, політичні технології направлені на подолання декількох ключових викликів щодо забезпечення прозорості та демократичності, а саме:

- цифрові загрози та кібербезпека – зростання ролі цифрових технологій у виборчих кампаніях супроводжується збільшеним ризиком кібератак, втручання з боку іноземних акторів та маніпулювання інформацією. Це може підірвати довіру до виборчого процесу та підіймати питання щодо його прозорості;
- прозорість фінансування – використання новітніх технологій для збору коштів і мобілізації підтримки може призвести до відсутності прозорості у фінансуванні виборчих кампаній. Необхідність відкритості у джерелах фінансування є важливою для забезпечення демократичного характеру виборів.
- цифрова приватність – використання аналітики даних та персоналізованих комунікацій може підірвати анонімність виборців і порушувати їхню приватність. Це може впливати на

здатність виборців ухвалювати розсудливі рішення та на рівність доступу до інформації.

– маніпуляція інформацією – використання алгоритмів соціальних мереж та інших цифрових платформ для поширення дезінформації та фейкових новин може викликати значні виклики для об'єктивності інформаційного середовища під час виборчих кампаній.

Професор кафедри політичних теорій, д.політ.н., професор Вітман К.М. запитав, які інструменти політичного маркетингу, здобувач вважає найбільш ефективними в сучасних виборчих кампаніях України?

Онищенко О.О. відповів, що на його думку, найбільш ефективні інструменти політичного маркетингу в сучасних виборчих кампаніях України це ті, які засновані на цифрових технологіях, а саме: соціальні мережі, які стали головними каналами комунікації між політиками та виборцями; використання цифрової та таргетованої реклами на популярних веб – сайтах та відео платформах для сегментації виборців на конкретні демографічні групи з точними повідомленнями до них; блогінг – для більш глибокого розкриття політичної позиції та обговорення актуальних тем з виборцями; онлайн форуми та інтерактивні платформи – для онлайн взаємодії з виборцями в режимі реального часу; відеохостинги «YouTube» - для популяризації іміджу та поширення політичних «меседжів» у відеоформаті; взаємодія з «інфлюенсерами» - співпраця з популярними блогерами, людьми з великою кількістю підписників у соціальних мережах та лідерами думок – для підвищення авторитету та популяризації кандидата.

Здобувач зазначив, що вищеперераховані інструменти політичного маркетингу допомагають кандидатам ефективно взаємодіяти з виборцями, підвищувати впізнаваність та суспільну довіру, а також мобілізувати електоральну підтримку під час виборчих кампаній в Україні.

Доцент кафедри політичних теорій, к.політ.н., доцент Завгородня Ю.В. запитала, як впливають світові тренди інноваційних технологій на трансформацію виборчих кампаній в Україні?

Онищенко О.О. відповів, що не дивлячись на те, що в Україні й досі залишаються актуальними використання традиційних методів виборчої боротьби, проте, світові тренди цифрових технологій швидко інтегруються в українські політичні процеси. Пов'язано це, насамперед, з процесом глобалізації та формуванням єдиного інформаційного простору завдяки Інтернет – мережі. В останніх виборчих кампаніях, які відбулися в Україні, можемо спостерігати, як світові тренди інновацій спряли модернізації політичних технологій, їх адаптації до нових викликів сучасності, а також підвищенню ефективності виборчих кампаній завдяки інтеграції цифрових технологій. Таким чином, виборчі кампанії в Україні трансформуються в контексті глобальної «діджеталізації» та інформатизації світу.

Доцент кафедри **політичних теорій, к.політ.н., доцент** Краснопольська Т. М. запитала, які тенденції технологій на думку здобувача, будуть найбільш актуальними під час майбутніх виборчих кампаній в Україні?

Онищенко О.О. відповів, що на його думку, на наступних виборах України, можна очікувати ще більший попит кандидатами на використання цифрових технологій, але найбільш актуальними в майбутньому будуть саме:

- використання технологій штучного інтелекту (AI) у виборчих кампаніях для аналізу суспільних настроїв та поведінки виборців на основі їх активності в соціальних мережах та веб – сайтах;
- прогнозування можливих результатів виборів за допомогою алгоритмів машинного навчання та технологій «AI» й моделювання подальших сценаріїв розвитку виборчої кампанії на основі отриманих даних;
- запровадження системи електронного голосування та впровадження «блокчейн» технології для забезпечення прозорості та безпеки виборчого онлайн процесу;
- використання інтерактивних чат – ботів для ефективної взаємодії з виборцями, автоматизації комунікації з кожним виборцем, відповіді на їх запитання та надання своєчасної інформації про кандидата та його програму;

Таким чином, здобувач зазначив, що в майбутніх виборчих кампаніях тенденція до використання цифрових технологій буде збільшуватись, значна частина з яких буде використовувати алгоритми машинного навчання, тобто працювати на основі штучного інтелекту.

Доцент кафедри **політичних теорій, к.політ.н., доцент Козьміних А.В** запитала, які етичні проблеми виникають при використанні політичних технологій сучасності?

Онищенко О.О. відповів, що політичні технології загалом можуть порушувати норми суспільної моралі, що викликає цілий ряд етичних проблем. Так, наприклад, «чорні – PR» технології, котрі засновані на маніпуляціях електоральною думкою та дискредитації політичних опонентів не тільки вступають в конфронтацію з нормами загальноприйнятої моралі, але й часто порушують діюче законодавство, передбачаючи кримінальне покарання. Для обмеження кандидатів у використанні аморальних, «чорних» політичних технологій потрібно розвивати сильне громадянське суспільство з високим рівне політичної культури та правової свідомості.

Окрім того, цілий ряд етичних питань виникає сьогодні в контексті розвитку цифрових технологій та їх застосування в політичних процесах. Неабиякого значення набуває питання конфіденційності даних виборців в умовах розповсюдження моделі «електронної демократії» та процесів електронного голосування. Також нерівний доступ до цифрових технологій створює умови для поляризації суспільства, чим можуть скористатися для посилення соціальних розколів. Актуальним етичним питанням залишається

вплив прихованої політичної реклами в Інтернет – мережі на формування суспільної думки, адже це може підірвати довіру до виборчого процесу та політичної системи. Таким чином, здобував підсумовує, що політичні технології сучасності повинні використовуватися з дотриманням загальноприйнятих етичних принципів для забезпечення чесних, прозорих та демократичних виборів, а ще й для того, щоб зберегти довіру та повагу виборців до демократичних інститутів та процесів.

Після відповідей на запитання виступив **науковий керівник** – завідуюча кафедри політичних теорій, д.і.н., професор **Кормич Людмила Іванівна.**

Науковий керівник зазначила, що дисертаційна робота Онищенка О.О. присвячена актуальній проблемі сьогодення: дослідженню політичних технологій в сучасних виборчих кампаніях України. Вивчення дисертації та публікацій здобувача, дає підстави для висновку, що наукові положення, висновки і рекомендації є обґрунтованими та достовірними, що забезпечується застосуванням широкого спектру загальнонаукових та спеціальних методів наукового дослідження, які концептуально дають змогу дослідити специфіку застосування політичних технологій в сучасних виборчих кампаніях в Україні та сформулювати наукові висновки щодо головних тенденцій у використанні інноваційних технологій та подальших перспектив впровадження в українські політичні процеси. Варто також відзначити високий рівень достовірності отриманих результатів, що підтверджується використанням у процесі дослідження широкого переліку джерел з досліджуваної проблематики, законодавчих актів та матеріалів ЗМІ.

Наукова новизна дисертаційної роботи не викликає сумніву, оскільки Онищенко О.О. надає системну оцінку виборчим кампаніям в Україні через класифікацію головних політичних та виборчих технологій, які використовують в сучасних виборчих процесах; вперше на основі детального дослідження інноваційних технологій, дисертант розкриває значення штучного інтелекту (AI) та алгоритмів машинного навчання для виборчих кампаній сьогодення й майбутнього; обґрунтовує використання інтерактивних чат – ботів, як ефективних інструментів комунікації з виборцями.

Щодо практичної значимості результатів дисертаційного дослідження Онищенка О.О, то вона, перед усім, полягає у сформульованих висновках щодо головних тенденцій політичних технологій у виборчих кампаніях України та світу, які можуть бути використані у подальших дослідженнях виборчих кампаній та соціально – політичних процесів сучасності.

В період роботи над дисертацією здобувач зарекомендував себе як зрілий науковий дослідник, який може самостійно вирішувати достатньо складні теоретичні та практичні задачі.

Онищенко О.О. повністю виконав індивідуальний план наукової роботи та індивідуальний навчальний план. У процесі роботи з підготовки дисертації та виконання індивідуального плану наукової роботи О.О. Онищенко

проявив себе як наполегливий, здібний та вдумливий дослідник. На належному рівні та своєчасно виконував індивідуальний навчальний план, має високі оцінки.

Науковим керівником зазначено, що дисертація Онищенка О.О. «Політичні технології сучасних виборчих кампаній в Україні: тенденції, специфіка та перспективи впровадження», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія», є самостійним науковим дослідженням, яке відповідає встановленим вимогам та може бути рекомендоване до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

У обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Доктор політичних наук, професор **Вітман К.М.,** який надав високу оцінку дисертації, широкому спектру досліджених у ній питань та їх актуальності, обґрунтовності висновків та практичної значущості пропозицій. Підкреслив, що основні положення дисертації відображено у статтях здобувача. Відзначив, що дисертація Онищенка О.О. на тему «Політичні технології сучасних виборчих кампаній в Україні: тенденції, специфіка та перспективи впровадження», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія», може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді.

Доктор політичних наук, професор **Мамонтова Е.В.** відзначила актуальність для України обраної дисертантом теми, наукову новизну та аргументованість винесених на захист положень. Підкреслила практичну значущість роботи здобувача. Дисертація Онищенка О.О. на тему «Політичні технології сучасних виборчих кампаній в Україні: тенденції, специфіка та перспективи впровадження», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія», відповідає вимогам і може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді.

Кандидат політичних наук, доцент Завгородня Ю.В. відмітила високий науковий рівень дисертаційної роботи, актуальність поставленої проблеми, інноваційні підходи до вивчення предмету дослідження, багатий фактологічний матеріал, повноту висновків. Вказала, що дисертація Онищенка О.О на тему «Політичні технології сучасних виборчих кампаній в Україні: тенденції, специфіка та перспективи впровадження», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія», може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді.

Кандидат політичних наук, доцент Козьміних А.В. відзначила наукову новизну та обґрунтованість викладених у дисертаційній роботі Онищенка О.О. наукових положень. Підкреслила вдалу структуру роботи та ґрунтовну теоретико-методологічну базу дослідження. Дисертація Онищенка О.О на тему «Політичні технології сучасних виборчих кампаній в Україні: тенденції, специфіка та перспективи впровадження», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія», відповідає

вимогам і може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді.

Кандидат політичних наук, доцент Краснопольська Т.М. підкреслила актуальність теми, значущість проблематики для теорії та практики, комплексне розв'язання поставлених завдань та досягнення мети дослідження. Вказала, що дисертаційна робота Онищенка О.О на тему «Політичні технології сучасних виборчих кампаній в Україні: тенденції, специфіка та перспективи впровадження», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія», є завершеним та якісним дослідженням, що містить наукові положення та науково обґрунтовані результати у галузі політології, та може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді.

Доктор філософії (PhD) з політології Прохоренко А.М. відзначила актуальність дисертаційної роботи та високий рівень концептуалізації предмету дослідження. Вказала на доцільно використаний методологічний інструментарій, який дозволив автору сформувати власний погляд на трансформацію виборчих кампаній в Україні. Вказала на окремі дискусійні питання, які носять рекомендаційний характер. Дисертація Онищенка О.О на тему «Політичні технології сучасних виборчих кампаній в Україні: тенденції, специфіка та перспективи впровадження», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія», відповідає вимогам і може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді.

Узагальнюючи результати обговорення, дисертацію Онищенка О.О. на тему «Політичні технології сучасних виборчих кампаній в Україні: тенденції, специфіка та перспективи впровадження», можна рекомендувати до захисту.

На основі результатів обговорення присутніх на засіданні вирішили запропонувати такий

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення дисертації Онищенка Олександра Олексійовича на тему «Політичні технології сучасних виборчих кампаній в Україні: тенденції, специфіка та перспективи впровадження», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 «Політологія»

Обґрунтування **вибору теми дослідження.** Одним з найбільш складних та комплексних питань сучасного політичного процесу в світі є постійне проведення виборчих кампаній, зокрема й в Україні, що і обумовлює актуальність обраної теми. Саме тому політичні технології, які використовуються під час виборчих кампаній - виконують роль головного інструментарію сучасних виборчих змагань, а тому викликають неабиякий

інтерес зі сторони наукового співтовариства й вимагають подальшого наукового аналізу й теоретичного обґрунтування.

Сьогодні політичні технології є невід'ємною складовою будь-якої виборчої кампанії України, адже саме вони виконують найрізноманітніші функції: від мобілізації виборців до формування політичного імідж та створення бренду. Таким чином, політичні технології впливають на формування громадської думки, а тому використовуються, як інструменти досягнення власної мети.

Актуальність дослідження впливу політичних технологій на процеси трансформації виборчих кампаній в Україні є вкрай важливими сьогодні, адже Україна, як держава в своєму розвитку вже пройшла крізь ряд етапів становлення та фундаментальних змін власної соціально – політичної системи, а тому дослідження впливу технологій на українське суспільство та соціокультурний ландшафт є необхідним кроком в рамках створення сучасної української – постмодерної нації, що вимагає подальшого наукового аналізу та обґрунтування.

В сучасному світі глобалізація невпинно впливає на суспільно – політичні процеси, поширюючи певні тенденції та явища. Для України глобалізація також має значний вплив, як і для інших країн світу. Особливо це стосується сфери політичних технологій, де тенденції змінюються дуже швидко, а пов'язано це насамперед із динамічним розповсюдженням Інтернет – мережі та глобальною технологізацією світу.

Наразі людство розвивається в цифрову епоху, де інформаційні технології та соціальні мережі займають все більш важливе місце в суспільній свідомості. Сьогодні важко переоцінити вплив Інтернет - мережі на світові процеси трансформації, адже нові (цифрові) канали суспільного звязку, змінюють не тільки систему суспільних відносин, але й політичні інститути й державні структури. З огляду на це, виборчі кампанії теж мають пристосовуватися до динамічних змін, а тому вимагають залучення найсучасніших технологічних інновацій. Саме тому використання політичних технологій в сучасних виборчих кампаніях потребує системного переосмислення й кардинальної зміни підходів в контексті глобальної інформатизації та технологізації світу.

Глобальне розповсюдження Інтернет – мережі й подальший розвиток цифрових технологій призвів до кардинальних змін в багатьох сферах суспільного життя, зокрема й в суспільно – політичній. Так, світова технологізація створила умови за яких старі електоральні методи боротьби виявилися недієвими й менш ефективними, а тому це призвело до появи нових політичних технологій, які спираються на цифрові досягнення сьогодення: використання соціальних мереж у виборчих кампаніях, введення блогу як нової сфери комунікації між органами державної влади та громадянським суспільством, використання інформаційних технологій як нової форми агітації, використання Digital PR для формування політичного іміджу та партійного бренду тощо. Таким чином, поява глобальних цифрових технологій створює не тільки нові суспільні можливості, але й формує

подальші загрози й виклики, які необхідно дослідити й проаналізувати для вироблення найфективніших шляхів їх подолання.

Інформаційні технології також невпинно вплинули на трансформацію виборчих кампаній й в Україні. Сьогодні в українському політичному процесі поступово змінюються пріоритети й стандарти ведення виборчої боротьби. Українські політики все частіше орієнтуються на використання сучасних, цифрових технологій та поступово відходять від методів «тіньової» боротьби, адже саме інформаційні технології довели свою ефективність в боротьбі за голоси виборців.

Виходячи з обґрунтованого вище, можна зазначити, що дослідження політичних технологій в сучасних виборчих кампаніях України дасть змогу встановити, яке значення відіграють технології в контексті трансформації політичного процесу світу й України, а також допоможуть проаналізувати їх вплив на динаміку електоральних змагань сьогодення. Таким чином, дослідження політичних технологій відкриває широкі можливості для аналізу й подальшого реформування як виборчих кампаній, так і політичної системи в цілому, а тому вони й отримують наукову актуальність.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана в рамках наукових досліджень Національного університету «Одеська юридична академія», у контексті теми: «Правове та соціальне життя України у людиноцентристському вимірі в цифрову еру» на 2021–2025 рр. (державний реєстраційний номер 0122U000266), а також у межах плану науково-дослідницької роботи кафедри політичних теорій факультету психології, політології та соціології Національного університету «Одеська юридична академія» – «Людиноцентристський вимір політики в умовах цифрових трансформацій».

Мета і завдання **дослідження.** Мета дисертаційного дослідження полягає у комплексному аналізі політичних технологій, що використовуються в сучасних виборчих кампаніях України, й дослідженні головних тенденцій використання інноваційних технологій в світовому політичному процесі та обґрунтуванні перспектив їх впровадження в українському політичному процесі.

Реалізація поставленої мети зумовила вирішення наступних дослідницьких завдань:

- проаналізувати понятійно – категоріальний апарат політичних технологій;
- охарактеризувати головні теоретичні підходи щодо сутності політичних технологій;
- розглянути технології «іміджмейкінгу» та дослідити їх вплив на сучасні електоральні процеси;
- дослідити використання технологій Digital PR та обґрунтувати їх значимість при формуванні політичного бренду ;
- проаналізувати специфіку створення політичного іміджу в сучасних виборчих кампаніях України;

- розкрити поняття інформаційних технологій та інформаційного суспільства;
- дослідити вплив інформаційних технологій на політичні процеси сучасності;
- проаналізувати трансформацію виборчих стратегій в умовах глобального розповсюдження Інтернет – мережі;
- дослідити значення соціальних мереж в контексті головної форми комунікації з виборцями сучасності;
- проаналізувати вплив інформаційно – культурного чинника доби постмодерну на політичні процеси;
- визначити головні напрямки розвитку політичних технологій в умовах розповсюдження штучного інтелекту;

Об'єкт дослідження є – політичні технології як суспільно – політичне явище.

Предмет дослідження – застосування політичних технологій як механізмів регулювання сучасних виборчих кампаній України.

Методи дослідження були визначені метою, завданнями та складністю дисертаційного дослідження. В основі дослідження лежать як загальнонаукові, так і спеціально – наукові методи пізнання. Використання методу системного аналізу у дисертаційному дослідженні дозволило проаналізувати основні характеристики політичних технологій, як складової частини суспільно – політичного явища України. Порівняльний метод використовувався для аналізу зіставлень методів ведення виборчих кампаній світу та України та особливостей використання політичних технологій в різних країнах. Для комплексної характеристики сучасних виборчих кампаній України необхідно було залучення методу аналізу документів, що допоміг дослідити ряд офіційних документів, законів та політичних програм на основі яких робилися наукові висновки та припущення. Під час дисертаційного дослідження використовувався історичний метод наукового пізнання, який дозволив відслідкувати розвиток виборчих кампаній України в ретроспективі та зробити науковий висновок, щодо їх еволюції.

При дослідженні політичної символіки у виборчих кампаніях України було використано метод символічного аналізу. Для аналізу порівняння виборчих кампаній у різних країнах світу з метою виділення схожих і відмінних політичних технологій з Україною було залучено метод компаративістського аналізу. При вивченні конкретних виборчих кампаній та задля загального розуміння їх наслідків для політичної системи України було використано метод «кейс – стаді».

Дослідження різноманітних політичних систем та аналіз їх функцій та взаємодій між ними вимагав використання структурно – функціонального підходу. При розгляді сучасних виборчих кампаній України використовувався також системний підхід, задля розуміння внутрішньої логіки ведення кампанії та аналізі взаємозв'язків між її елементами.

Також при роботі з дисертаційним дослідженням було використано ряд практичних методів пізнання, таких як контент – аналіз, спостереження,

оцінка політичних програм, аналіз соціальних мереж, аналіз історичних джерел, метод вторинного аналізу соціологічних даних на основі яких були зроблені наукові висновки та припущення. Аналіз широкого кола джерел інформації із використанням як загальних, так і спеціальних наукових методів пізнання дозволив зробити висновки, які зумовили наукову новизну дослідження.

Отримані результати мають **наукову новизну** та конкретизуються у таких положеннях:

уперше:

Досліджено вплив інформаційно – культурного чинника доби постмодерну на політичні процеси сучасності. Проаналізована трансформація політичних технологій в контексті розвитку нових викликів та загроз доби постмодерну.

Розглянуто формування цифрової ідентичності людини в контексті технологізації суспільно – політичних процесів сучасності. Проаналізовані головні тенденції політичних технологій в умовах розвитку штучного інтелекту та алгоритмів машинного навчання. Виділені головні «ШІ» - технології, які мають найбільший потенціал для використання під час виборчих кампаній майбутнього і сьогодення.

Досліджено значення інтерактивних чат – ботів для виборчих кампаній сьогодення й майбутнього.

уточнено та вдосконалено:

Теоретичний зміст поняття «політичні технології» в умовах глобальної «інформатизації» та «діджеталізації»;

Співвідношення дефініцій «політичні» та «виборчі» технології в контексті їх взаємозв'язку;

Розуміння специфіки формування політичного іміджу в сучасних виборчих кампаніях України;

Визначення співвідношення понять «бренд» та «імідж» в контексті формування образу політичного діяча;

набуло подальшого розвитку:

Дослідження теоретичних підходів, які найбільш комплексно розкривають значення політичних технологій;

Характеристика сучасних технологій «іміджмейкінгу» та результати їх впливу на електоральні кампанії;

Значення соціальних мереж для виборчих кампаній, як головного інструменту комунікації з виборцями;

Дослідження впливу Інтернет – мережі на виборчі кампанії сучасності.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що викладені в дисертаційній роботі положення можуть бути використані в експертній роботі з метою подальшого дослідження політичних технологій у виборчих кампаніях України та світу, при аналізі електоральних змагань, при розкритті значення цифрових технологій для суспільно – політичних процесів сучасності.

Викладені положення дисертаційної роботи можуть використовуватися в науково – дослідній діяльності для подальшого дослідження застосування політичних технологій під час виборчих кампаній; в науковому та навчальному процесі для викладання спецкурсів політології за тематикою даного дослідження; в практичній політичній діяльності – для політтехнологів, політичних консультантів, спеціалістів з політичної комунікації – для отримання систематичних практичних та теоретичних знань та навичок за даною тематикою.

Апробація матеріалів дисертації. Основні результати дисертаційного дослідження були представлені на таких наукових та науково-практичних конференціях: Міжнародна науково – практична конференція «Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру» (м. Одеса, 2021 р.); Міжнародна науково – практична конференція «EUROPEAN SCIENTIFIC DISCUSSION» (Рим, Італія, 2021 р.); II Міжнародна науково – практична Інтернет конференція «Сучасні політичні процеси: глобальний та національний виміри» (м. Одеса, 2022 р.); Міжнародна науково – практична конференція «Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття» (м. Одеса, 2022 р.); Міжнародна науково – практична конференція «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень» (м. Одеса, 2023 р.); Міжнародна науково – практична конференція «Європейські орієнтири розвитку України: науково – практичний вимір в умовах воєнних викликів» (м. Одеса, 2024).

Публікації. Результати дисертаційного дослідження представлено у 4 статтях у наукових фахових виданнях, затверджених МОН України, а також у 7 тезах доповідей на наукових та науково-практичних конференціях.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:
Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Оницренко О.О. Тенденції та критерії впровадження виборчих технологій в Україні. *Актуальні проблеми політики*: Збірник наукових праць. Одеса, 2020. Вип. 66, С. 17 – 22
2. Оницренко О.О. Політичні технології та моральний вибір: етичні точки зіткнення. *Актуальні проблеми політики*: Збірник наукових праць. Одеса, 2021. Вип. 67, С. 21 – 26
3. Оницренко О.О. Політичні технології іміджбілдінгу – створення бренду. *Актуальні проблеми політики:* Збірник наукових праць. Одеса, 2021. Вип. 68, С. 40 – 45

4. Онищенко О.О. Теорії маніпуляції масовою свідомістю: «вікно Овертона» та «спіраль мовчання». *Актуальні проблеми політики*: Збірник наукових праць. Одеса, 2022. Вип. 70, С. 55 – 59.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації та додатково відображають її наукові результати:

5. Онищенко О.О. Використання Інтернет – технологій у виборчих кампаніях. Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру: у 2 т. : матеріали Міжнар. наук. – практ. конф. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Т. 1. С. 200 – 203

6. Онищенко О. О. Побудова загальної стратегії виборчої кампанії. VII Міжнародна науково – практична конференція «EUROPEAN SCIENTIFIC DISCUSSION». Рим, Італія, 2021. С. 311 – 316

7. Онищенко О. О. Безпековий вимір інформаційних технологій у сучасному світі. Сучасні політичні процеси: глобальний та національний виміри. II міжнародна науково - практична Інтернет - конференція. Одеса, 2022. С. 65 – 68.

8. Онищенко О.О. Інноваційні технології сучасності: політична реальність. Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття. Міжнар. наук. - практ. конф. за заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 63 – 65.

9. Онищенко О. О. Технології політичної пропаганди в сучасних авторитарних та диктаторських режимах. Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. за заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. Т. 1. С. 201-204.

10. Онищенко О.О. Вдосконалення державних механізмів протидії дезінформації та «фейкам» в сучасних умовах. Сучасні політичні процеси: глобальний та національний виміри : матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції за заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса, 2023. С. 180 – 184.

11. Онищенко О. О. Технологія «Блокчейн», як важливий механізм захисту електронної демократії. Європейські орієнтири розвитку України: науково – практичний вимір в умовах воєнних викликів: матеріали Міжнар. наук.- практ. конф. за заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса : Видавництво «Гельветика», 2024.

Особистий внесок дисертанта. Дисертаційна робота є власним авторським дослідженням, у якому наукові положення, висновки та пропозиції, винесені на захист, обґрунтовано самостійно в результаті

опрацювання значної кількості джерел монографічного, нормативно-правового, статистичного, характеру, в тому числі матеріалів ЗМІ, вітчизняного та зарубіжного досвіду.

Оцінка мови та **стилю дисертації.** Дисертація написана сучасною науковою мовою, стиль викладання відповідає прийнятному у науковій літературі й забезпечує легкість та доступність сприйняття наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження.

Відповідність дисертації **вимогам Порядку присудження ступеня** доктора філософії та **скасування рішення разової спеціалізованої вченої** ради закладу вищої освіти, **наукової установи про присудження ступеня** доктора філософії, **затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами).**

Дисертація відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами).

Загальний висновок. Враховуючи викладене вважаємо, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Онищенка Олександра Олексійовича на тему «Політичні технології сучасних виборчих кампаній в Україні: тенденції, специфіка та перспективи впровадження», відповідає спеціальності 052 «Політологія», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами від 03.04.2019 р., № 283), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (зі змінами) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами) та рекомендується до захисту на здобуття ступеня доктора філософії **з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 «Політологія».**

У результаті відкритого голосування учасники засідання фахового семінару в кількості 9 осіб подали голоси «за». Ніхто із учасників фахового семінару не проголосував «проти» рекомендації дисертаційної роботи Онищенко О.О до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Онищенка Олександра Олексійовича на тему «Політичні технології сучасних виборчих кампаній в Україні: тенденції, специфіка та перспективи впровадження», представленої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Онищенка Олександра Олексійовича відповідає спеціальності 052 «Політологія» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами).

3. Рекомендувати дисертацію Онищенка Олександра Олексійовича на тему «Політичні технології сучасних виборчих кампаній в Україні: тенденції, специфіка та перспективи впровадження» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 052 «Політологія».

4. Запропонувати Вченій раді Національного університету «Одеська юридична академія» персональний склад разової спеціалізованої вченої ради з правом прийняття до розгляду та проведення публічного захисту дисертації Онищенка Олександра Олексійовича на тему «Політичні технології сучасних виборчих кампаній в Україні: тенденції, специфіка та перспективи впровадження», зокрема:

1. **Голова ради** – Мамонтова Елла Вікторівна, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних теорій Національного університету «Одеська юридична академія».

Рецензенти:

2. Завгородня Юлія Володимирівна, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних теорій Національного університету «Одеська юридична академія»;

3. Краснопольська Тетяна Миколаївна, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних теорій Національного університету «Одеська юридична академія».

Офіційні опоненти:

4. Шевчук Олександр Володимирович, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Чорноморського національного університету імені Петра Могили;

5. Узун Юлія Вадимівна, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

Результати голосування присутніх на засіданні докторів та кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 9; проти – немає; утримались – немає.

Головуючий на засіданні,
професор кафедри політичних теорій,
Національного університету
«Одеська юридична академія»,
доктор політичних наук, **професор** **Мамонтова Елла Вікторівна**